

Buda-Pest, augusztus 24-én 1873.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft. — Félévre 6 ft.

Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft. Félévre 4 ft. — Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Félévre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetleg: Egy négyszer hasábotott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többzori ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyegjű, külön minden ígatás után 30 kr.

Baker Sámuel és neje.

Alig hogy Stanley a földrajz barátait az ősz Livingstone sorsa felől félig-meddig megnyugtatta, máris egy másik nem kevésbé merész afrikai utazóról érkeztek aggodalmas hírek a „fekete földrész” ismeretlen belsejéből. Baker Sámuel és hőselektű neje már 1869 óta bolyongnak a Nilus felső folyását képező mellékfolyók merőben ismeretlen vidékén az egyiptomi alkirály megbízásából, a nélkül, hogy rólok biztosabb tudósítás érkezett volna Európába. Végre az idén kora tavaszszal egy csonka és nem egészen érthető távsürgöny járta be a világot ama megdöbbentő hírrel, hogy a rettenthetetlen utazó és neje maroknyi kíséretével együtt kénytelen volt megadni magát a vad bennszülötteknek, kik aztán őket az utolsó emberig meggyilkolták. Szerencsére a hír nem volt igaz és a „Times” legutóbbi számai, melyekben Baker maga írja le utóbbi élményeit, minden kétséget fölül helyezik e kitűnő férfinak és derék nejeének, ha nem is nagyon kényelmes, de mindenesetre biztos és megnyugtató helyzetét. Baker utazásai, melyekben őt magyar születésű neje önfeláldozó hűséggel követé, oly érdekesek és kalanddúsak s fölfedezései a Nilus felső vidékén már eddig is oly nagy fontosságuk, hogy életének s viszontagságos utazásainak rövid ismertetése nem fog érdektelen lenni olvasóink előtt.

Ceylonban 1848-ban fivérével, Baker ezredessel egyszerű kávéültetvényt rendezett be s ott maradt nyolcz évig. Ekkor visszatért Angliába, hol 1855-ben kiadta első munkáját, mely sok egészséges humorral beszéli el forró-övi pályafutásának különböző, érdekes viszontagságait.

E munka kedvező fogadtatása még jobban fölbátorítá őt régi kedvencz szándékának, a Nilus forrásai fölkeresésének kivételére. 1861-ben tehát egy expediciót szervezett és elindult a Nilus fölfelé azzal az elhatározással, hogy Spekenek és Grant-

BAKER SÁMUEL ÉS NEJE.

nak, kik Afrika keleti partjáról, Zanzibárból szintén a Nilus forrásainak fölkeresésére indultak, s e folyón szándékoztak lemenni Kairóba, észak felől elejökbe megy. Baker most nem utazott egyedül; elindulása előtt egy bátor lelkű fiatal magyar nő csatolta sorsát az övéhez, ki határozottan kijelentette, hogy kísérni fogja legveszélyesebb utazásaiban is. „Oly örömet hagytam volna őt,” — írja Baker, — „a boldog családi tűzhely otthonias melegénél, mert előre borzadtam, midőn rá gondoltam, hogy mily veszélyeknek és elhagyatottságnak leend kitéve védelem és ápolás nélkül a rideg pusztaság közepette. Hiába kértem, hogy maradjon Kairóban; nemének állhatatosságával és önfeláldozásával ragaszkodott abbéli szándékához, hogy a szomorú megröbáltatások idején se maradjon el tőlem. Ellenvetéseimre Ruth szavaival felelt: „Bárhova megy, veled megyek.” Az a föld lánost engem is meghalni, a hol te meghalsz és ott akarok a sirban pihenni, a hol te pihenni fogsz.” Lám, a hü magyar nő idegen földön, idegen férjjel szemben sem tagadja meg magát!

Hogy Afrika égaljához és az ottani utazás veszélyeihez némileg előkészíthesse ma-

ter, Pestnek városi képviselője s a pesti ref. egyház kurátora, 60 éves korában. — Kalocsáról egy gyászlap tudatja öv. Nyitrai Ling Emilia asszony elhunytát. A boldogultnak férje: Nyitrai városi főjegyző mintegy tíz nappal ezelőtt halt meg a kholerában, s most e hó 12-kén özvegye szintén a járvány áldozata lett, 49 éves korában.

Nemzeti színház

Vasárnap, aug. 10. „A lelenec.” Népszimű 4 felv. Irta Szilgietti.
Hétfo, aug. 11. „A szökő év.” Vigjáték 3 felv. Buckstone után angolból ford. Csepregi.
Kedd, aug. 12. „Faust.” Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Gounod K. (Carina k. a. első vendégjátékakul.)
Szerda, aug. 13. „Az élet álom.” Szimű 3 felv. Irta Calderon; ford. Györy Vilmos
Csütörtök, aug. 14. „A troubadour.” Opera 4 felv. Zenéjét szerzette Verdi. (Carina k. a. föléptél.)

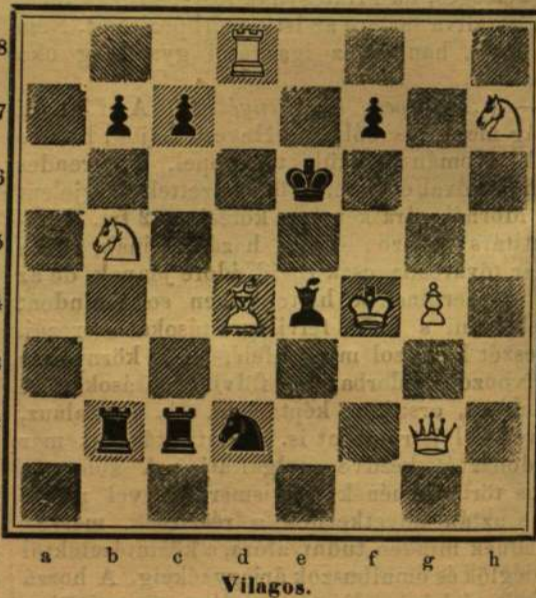
Szerkesztői mondanivaló.

— Ó-Apáthi. K. S. „A hét árva” elég jól kezdődik elégiái hangjával; de kifejlése egészen más, mint vártuk. Így is lehet; de akkor kezdetén már úgy kell költeni a hangulatot, hogy ez a kifejlés lehetséges legyen. Igyekeztek megcsinálni.
— K-I Géza. A fordítások nem igen sikerültek. Hangszellem nincs eltalálva bennök; itt az erő, ott a csín hiányzik. Aztán a Gothe éji dala (az eredetiben „A holdbor”) csak 3 első strófája a 8 strófából álló költeménynek; különben is ez a leggyöngébb valamennyi közt. Az eredetiben mutatkozik némi tehetség, de a nyílvanosságra még az sincs megérve.
— Kholera és vásár. Nem értünk egyet önnel. Igaz, hogy vásár nélkül is van kholera; de tapasztalhat, hogy nagy vidékek vásári csoportosulása még inkább terjeszti a köhli a járványt. Azért mi a vásárokat eltűntetését csak helyes lehetjük.
— Koryntieza. y—n. Köszönettel vettük A levélben kifejezte kívánatokat pontosan teljesíteni fogjuk.

Megvételre kerestek: a „Vasárnapi Ujság” eddig megjelent összes folyamait az első évtől kezdve (teljes és hiánytalan példány). A kik eladni szándékoznak, tudásák feltételeiket a következő czim alatt: „F. J. urnak N.-Lövö — Rojtk.”

SAKKJÁTÉK.

715-ik sz. f. Gérecz Károlytól (Sárospatakon.)

Vilgós indul s a harmadik lépésre mattot mond.

A 710-ik számú feladvány megfejtése.

(Pap Dezsőtől Miskolcra.)

VII. Söt. 1. B11-g1 . . . tetszés szer. stb.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fulöp József — Gelaén: Glesinger Zsigmond. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Debreczenben: Zagya Imre. — Aradon: Kovács Albert. — Sziget-Csepén: Mayer Károly. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM.

A nőképző-egylet elnökei (két arczképpel). — Sok szenvedés után. — Trickball dandárnok. (folyt.) — Az Orczy-kertben. — Karlsbad (hat képpel). — „A régi Pest.” — Geologia és történelem, II. — A kaukazi faj elterjedésének okai, II. — Bécsi képek (két képpel). — Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egy-let-k. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

(Felelős szerkesztő: Nagy Miklós (L. magyar-utca 21. sz.)

szerszám, temérdek löfegyver töltéssel ellátva, és egy csinos kocsi.
** (A legfőbb ítélőszék) Grgarov Mirkó, Kulpinszky Mladen és Csebeeser Illés újvidéki lakosokat egy-egy évre s kétszáz forint kárpótására ítélte nőbrálsért, mivel m. évi jun. 17-dikén, a vasárnapi tánczról hazamenő Okanov Tinát (17 éves, jó háztól való újvidéki leányt,) az utczen fölkapták, kocsiira tették, elvitték s embertelenül bántak vele.
** (Egy cigány vajda temetése.) Göncz közéletben nem rég egy Pestmegyéből származó, s Európát hét éven át keresztül-kasul barangolt cigánybanda telepedett le, mely körülbelül 30 családból áll. E családok szabadon felvert sátrak alatt laktak, s élelmüket beteg állatok gyógyításával, kovács és bádogos munkával, jóslással, kártyavetéssel stb. keresték E napokban meghalt e családok patriarchalis feje, kit a család tagjai mint valóságos fejedelmet tiszteltek. A holttestemet nagy ravatalra helyezték egy külföldi e célra a telep közepén felállított sátorban s czifra ruhába öltöztették. — A ravatal körül számos gyertya égett, főlváltva imádkoztak a halott felett a család tagjai éjjel-nappal egyiránt. Sirt, jajgatott, s halotti dalokat énekelt az egész cigányság. Nem közönséges szertartás mellett vitetett ezután a halott a temetőbe; a férfiak valamennyien födétlen fölvel haladtak a koporsó után, a nők kibontott hajjal és nyakkendő nélkül követték a menetet. E cigánybanda egyike a leggazdagabbaknak az országban. A vajda, mint a környéken beszélik, körülbelül 60 font aranyt és ezüstöt hagyott hátra. A szertartások, melyek között a temetés végbement, a legrégibb időből származnak.

† (Halálósok.) Szabó Richárd, szépirodalmunk s az időszaki sajtó egyik szorgalmas munkása, a „Magyar Bazár” szerkesztője, meghalt e hó 9-én Felso-Kásmárkon (Abaujm.) 55 éves korában. Mint beszélyró, leginkább a nők kedvence volt, s egyik könyve: „A nők világa” a legelterjedtebb olvasmányok közé tartozik. Szerkesztette sokáig a Császár által megindított „Divatcsarnokot,” továbbá a „Gyermekbarát” című ifjúsági lapot, legutóbb pedig a „Magyar Bazárt.” Volt munkatársa az „Üstökösnek,” a „Hon”-nak, s a „Corvina” társulat ügyeit is vezette. Ezeken kívül sokat fordított. Mint ember vonzó modoru, s ismerősei szeretetét állandón megtudta őzteni. A járvány ragadta el családja köréből. — A gleichenbergi fürdőből két ifju hölgy elhunytát jelentik. Az egyik Kautz Ilka, Kautz Gyula egyetemi tanár és képviselő 19 éves leánya, kinek kora halála a fővárosi körökben is élénk részvétet keltett; a másik Jankovics Emilné, szül. Mocsary Kanilla, (Mocsary Dániel m. kir. kamarás leánya) ki 27 éves korában hunyt el. — Körtvélyesen (Torna) e hó 8-án temették el Lükö Géza képviselő édesanyját, öv. Lükö Sándorné, szül. Horváth Johanna asszonyt, ki 75 éves korában a járvány áldozata lett. — Katona Sándor takácsmester, Katona Józsefnek, a „Bánk bán” költőjének egyetlen fivére, július hó végén hunyt el Keoskeméten nyolczvan éves korában. — Hevesmegyében, Szelevényen a köztészetben élt Serák Györgyöt e hó 6-án temették el 56 éves korában. — Miklós Károly m.-vársárhelyi r. kat. lelkész és tanár e hó 7-én 30 éves korában meghalt. — Még a következő halálesetekről nyertünk értesítést: Koricsánszky Endre, a magyarországi gyógyszerészek Nestora, Tasnádon, kholerában, élete 80-dik évében. — Virágh Gyula pécsi ügyvéd s egykori honvédszázados; öv. Vetsy Józsefné szül. Bálintfy Teréz, e hó 6-án Békésen, 70 éves korában; öv. Zolcsák Jánosné Fejér Erzsébet e hó 7-én Ungvárt, 61 éves korában; Pauer Károly szerednyei ker. jegyző s Karava Manó Tibán, (e két utóbbi járványban); Kató György, az apai 48-as kör elnöke, e hó 9-én; Újváry László pestmegyei bizottsági tag s derék hazafi, szőlőhűdésben Bányán; Kovács Istvánné színesznő Komáromban; Martonfalvy Géza palotási körjegyző e hó 4-én. — Busás Károly, kádármes-

szükségeknek 3000 frtot adományozván, ez öszszegyet a belügyminiszter oly fölhívással küldte le a megye főispánjához, hogy azonnal szétosztassák. — B. Dóry József, Biharmegye főispánja, 300 forinttal aláírást nyitott meg a megyebeli kholera-árvák segélyezésére. — Gizella főhercegnő 100 frtot ajándékozott a gyöngyösi „Maskil el dol” című jótékony egyletnek.

† (A magyar csigányszene külföldön) nagyon tetszik. Berkes zenekara Londonban a legelőkelőbb családoknál játszik; most pedig hg Koburg Jenő viszi magával a fővárosból Cseresnyés bandáját, mely Koburgban egy egész hónapot töltendő. Az utazási költségen kívül a hercegz tisztességes honorariumról is gondoskodik. Ugyan-e zenekart a bajor udvarhoz is meghívták, s ott szintén fog játszani.

† (A persa sah) e hó 8-án reggel vett búcsút az uralkodótól, s elutazott Konstantinápoly felé. A sah sok érdemjelt hagyott hátra maga után, és sok emléket osztott ki. Az általa elvitt emlékek közt van b. Prónay Gábornak Magyarországról szóló és pompásan kiállított művének egy példánya. A könyv képei közül a puszták fiát ábrázoló csikós tetszett meg legjobban a persa fölségnék.

† (A bécsi kiskiallítás jövedelméből) az első millió mult vasárnap gyűlt össze. Az nap este a a bevételék jegyzéke ily numerust mutatott: 1.001,860 frt 50 kr. Az első milliót a szépremények már májusban várták.

† (Az állatkert) új veszteség érte. Szép nagy leopárdja kimult, s ez érzékenyebb baj, mint az oroszlan elpusztulása, mert az hagyott maga után utódokat, de a leopárd családnak több képviselője nincs az állatkertben. Legujabban azonban a három szép nagy oroszlan is betegeskedik, s félnek, hogy ezek szintén elpusztulnak.

† (Nevezetes sikkasztás.) Schweitzer József kieszállási számadó gulyás azon körülmény folytán, hogy évek óta Jakab Sándor kiskunhalasi földesgazda szövetségében elkövetett sikkasztásai napfényre kerültek: a napokban fölakasztotta magát. Az elsikkasztott szarvasmarhák — többnyire legszínesebb meddő tehének — száma eddigelő 174-re megy. A vizsgálat az almási kir. járásbírósnál foly.

† (Egy félelmes asivány.) ki Szöke név alatt rablott, kézre került jul. 28-án Bodrog-Keresztúron. Valódi neve Nyéki Károly s fejére 1000 frtot tűzött ki a kormány. Több év előtt már törvénytörés előtt állt, 20 évre el is ítélték, de a sátorlajuhelyi tömlőcseblől megszökött. Mult hó 28-kán B.-Keresztúron csinos uri fogattal s két lóval jelent meg egymaga, fényes nappal s beszállásolta magát egy ott lakó szegény embernél. Állítólag azon gonosz szándékkal ment a városba, tudomására jött a rabló tartózkodásának. Azonnal megtette a kellő intézkedést, a rabló tartózkodási helyére ment s minden baj és veszedelem elkerülése nélkül elfogta, megkötöztette és azonnal a tokaji járásbírósnak elé kísértette. Temérdek zártöröt, ugynevezett generalis kulcsot találtak nála; volt neki szép két lóva, hat darab lóra való igen csinos

HETI NAPTÁR.

Hónapi-és Heti nap	Katholikus és protestáns naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	Nap	Hold
Augusztus		Aug. (ó)	Ab. Ro.	hossza	kül nyug.
17 Vasár	E 11 Sz. Joak. E 10 Bertr.	5 G 10 Eusign.	24	f. p. ó. p. ó. p.	f. p. ó. p. ó. p.
18 Hétfo	Iloa, Agapit Iloa	6 U szinvalt.	25	144 32 4 58 7 9	75 13 11 55 6 50
19 Kedd	Tekla Tekla Marius	7 Domitius	26	145 30 4 59 7 7	87 52 regg. 8 16
20 Szerd	Sz. István m. k. István kir.	8 Emilián	27	146 28 5 1 7 5	100 17 0 45 9 39
21 Csüt.	Bernát, Felidia Bernát	9 Mátyás	28	147 25 5 2 7 4	112 31 1 44 10 0
22 Pént.	Timóth. Timóth.	10 Lórincz	29	148 23 5 3 7 2	124 38 2 48 este
23 Szom	Benicz Fulöp Zachariás	11 Máté	30 S. Rosch.	149 21 5 5 7 0	136 42 3 56 1 31
				150 19 5 6 6 57	148 35 5 2 2 46

Hold változása. ● Ujhold 23. 2 óra 46 6 perczkor reggel.

gát, Baker egyelőre az Atbarának és a Kék-Nilusnak Abyssiniából jövő mellék folyóit kereste föl, melyekről bebizonyította, hogy főleg ezek okozták a Nilus rendszeres évenkénti áradásait és ezek hordják medrébe azt a termékeny iszapot, mely Egyiptom földét oly dúsgazdaggá teszi.

1862. jun. 11-én Baker és kísérete Khar-tumba érkezett, hol a Kék- és Fehér-Nilus egyesül s e városban tette meg az előkészületeket nagyszerűvállalatához. Innen a Fehér-Niluson fölfelé hajókázva 1863. febr. 2-kán Gondokoróba érkezett. Itt azt a hírt hallotta, hogy messzire délen két fémber ember van, kiket egy szultán hosszú évekig fogva tartott, s kik borzasztó tűzijátékot tudnak előállítani. (Cézársz löfegyvereikre.) Mindkettőt, mondák, igen beteg, sőt az egyik már meg is halt. Baker azonnal sejtette, hogy itt csakis Granról és Speke-ről lehet szó s nagyon aggodott régi barátai sorsa fölött. Aggodalma nemsokára örömmé változott, mert febr. 15-én a két híres utazó szintén Gondokoróba érkezett egy Debono nevű elefánteszkerekedő karavánjával, hírt hozva a Nilus főforrásait képező nagy tavakról: az Ukerere-ről (Victoria-Nyanza) és egy másik, nyugotra fekvő nagy álló vizről, de a melyet ők nem érthettek el. Ők tehát megtették azt az utat, melyet Baker csak ezután akart fölfedezni! E a körülmény Bakerre nézve részint örvendetes volt, de másrészt nagy levertséget szült nála. Mi tenni való maradt ezután az ő számára! Minő eredményt várhatott évekig tartott előkészületei után, hol talál méltó tért működésének, s hol szerezheti meg magának a fölfedező dicsőségét? — De Speke és Grant előzőeken barátságos batorították őt s biztatták, hogy ne csüggedjen: maradt még fölfedezni és átvizsgálni való terület akármennyi. Mindenekelőtt a Nilus forrásait képező terjedelmes tavak másodikára figyelmeztették őt, a Mvutan-Nzigére, melynek létezését ők csakis hallomásból tudják, de a melynek közelebbi megvizsgálása mulhatatlanul szükséges a Nilus vidékéről eddig szerzett ismeretek kiegészítésére. A követendő irányt és utakat illetőleg sok becses fölvilágosítást adtak neki, elbeszéltek saját tapasztalataikat s megismertették őt Kamraszi fejedelem szokásaival és modorával; ennek is hasznát veheti, mert okvetlenül találkoznia fog vele. Végre megajándékozták egy földképvázlattal, melynek birtoka rá nézve nem csekély fontosságú vala.

A két jeles utazótól, kik febr. 26-dikán Egyiptomba indultak, elbucszván, Baker kevés idő múlva szintén elhagyta Gondokorót és leirhatatlan veszélyekkel és kalandokkal teljes utazás után, melynek folyamában a Fehér-Nilustól keletre fekvő Ellyria, Latuka és Obbo nevű néger tartományokat fölfedezte és átvizsgálta, 1864. márc. 16-án Vacovia helységéig valóban elérkezett a második nagy ismeretlen tó partjára, melyet a benszüllöttek Mvutan-Nzigé-nek neveznek, Baker pedig Albert-Nyanzának keresztelt. A tó, melynek északi partján Baker egészen Magungo-ig hajókázott, messze délnyugot felé terjed és 829 méternyire fekszik a tenger színe fölött. Abba ömlik a Victoria-Nil, a Victoria-tó lefolyása, mely aztán az Albert-tó északi végén mint Fehér-Nilus lép ki. Kár, hogy Bakernek és nevének, valamint egész expedíciójának is egészsége annyira törnyekét nem vizsgálhatta meg s annak partja s dél felé nyúló kiterjedése ismeretlen maradt előtte. Merész utazók számára még mindig maradt ott fölfedezni való elég.

Baker fáradságát a fontos fölfedezését nyomban követé a jutalom, még mielőtt

Kairóba visszaérkezett volna. Ugyanis Egyiptom fővárosában már ott várakozott rá az arany érem, a melyet a londoni földrajzi társulat ítélte oda neki a földrajzi fölfedezések terén tett kitünő szolgálatainak elismeréséül. Mikor bálmulatos kalandjainak közrebocsátását elhatározá, Angolország királynője a legnagyobb készséggel engedé meg, hogy könyvét neki ajánlhassa, sőt a mi több, hogy hőslelkű nevének is örömet szerezzen általa, baronetté nevezte ki.

Kalandosairól kiadott könyve („Utazás az Albert-Nyanzához“) ama könnyed, élénk, mulattató nyelven van írva, melyet az angolok annyira kedvelnek, s miként Bakernek egyik francia életrajzírója mondja: „Dumas Sándor eleven tollára volna szükségünk, hogy élethíven rajzolhassuk azt a meglepetést, mely a néger népeket Baker asszony fehér arczbőrének és szög fürteinek láttára elfogta. Egyik hatalmas főnök annyira megszerette a szép fehér nőt, hogy husz elefántot, harmincz zsiráfot és ötven struczmadarat ígért a férjnek érte.“ Persze a jámbor azt hitte, hogy a nő mindenütt olyan eladó portéka, mint nálók!

Az Albert-tó fölfedezésének dicsősége korántsem elégité ki a merész utazópár nagyravágását. 1869-ben rá vette a khedivét (Egyiptom alkirályát), hogy szervezzen egy új expedíciót a Nilus felső vidékére. Baker élénk színekkel rajzolja az alkirály előtt, hogy mily káros befolyást gyakorol az Afrika belsejében uralkodó szégyenletes rabszolgakereskedés az ottani népek erkölcsi életére, s mily szép hirre tenne szert az a fejedelem, ki e rut üzelemnek véget vetni segítene. Azonkívül előadta, hogy mily könnyű lenne a Felső-Nilus mellett elterülő számtalan kisebb-nagyobb néger államokat Egyiptom főhatósága alá hajtani, és így az izlamot lassanként egészen Afrika szívéig bevinni, a kereskedelemnek biztos pályát nyitni s a nilusi tartományok termelő képességét emelni, stb.

Az alkirály fölbuzdulván e kecségető szavakra, Bakert pasává nevezte ki és 10,000 font sterling évi fizetés mellett egy 1500 főből álló expedíció élére állította, mely 1869. őszén egy kis hajóhaddal a Niluson fölfelé el is indult. Azóta ismét ott kalandoz a merész utazó neje kíséretében a Felső-Nilus vidékén s legutóbbi levelei a „Times“-ban, melyek a megvilágosításról költött hirtelket megczafolják, eleven színekkel változják ama számtalan sok bajt és veszedést, melyekkel a derék utazópárnak és csekély számra olvadt kíséretének minden léptenyomon küzdenie kell.

Sámi Lajos.

Rég ohajtám

Rég ohajtám, rég a perczet,
Mely megérem engedi,
Megismerni azt a telket,
Melynek táját tiszta lelked
Át meg át melengeti.

És megértem; láttam arczod
Derült, tiszta, szép egét,
S rajt' harcz után jó a széppel,
Békét kötve együtt lép fel
Egymás hű testvéreként.

Mi e földön öntudattal
Hordja az „erény“ nevet, —
Nézz tükröbe, — légy, mint másnak,
Hű bírja e vonásnak —
Arczodon mind fölleled.

Nem hízlelek, nem szokásom,
S tán helyén sem volna már,
Egy anyánál, ki már régen
Túl van az ábrándregéken
S élte is delére jár.

De ki látott, házi nőnek
Koronája, tégedet, —
Ha ismeri a göröngyöt,
Ismeri az igaz gyöngyöt:
Áld és tisztel és szeret.

Ártatlanság csendes fészke!
Jó szivekkel tölt telek!
Soha ne kelj bíra, vésze,
A boldogság legszebb része
Legyen a sirig veled.

Galambos György.

Trickball dandárnok.

(Stapfer Horace beszéle.)

(Vége.)

Santa-Pol majortól egy kilométernyire Trickball egy fensíkon megállt, hogy parancsokat osztogasson. A terv egyszerű, csalhatatlan volt. Három ösvény vezetett a majorhoz. A lövést megtiltá a csendőröknek, kiknek csupán mutatniok kellett magukat a két első ösvény bejáratánál, hogy Francescot a harmadikra szorítsák, hol Trickball fogja őt várni. Elhatározták, hogy mindjárt hajnalban kiki foglalja el állomását. Trickball nyugodtnak látszott. Mindazáltal mégis úgy vettem észre, hogy mindegyre végig törölgette az üde lég daczára is izzadságtól gyöngyöző homlokát. A láthatáron már halvány bíbor fény kezdett derengeni és mindenki a maga előkészületei után akart látni, midőn Fortuno hirtelen szaglászni kezdett s nyugtalanság jeleit árulta el. A legények puskát ragadtak. Valaki közelgett felénk a Saint-Jean felől jövő uton, a majorral épen ellenkező irányból.

— Ki vagy? — kiáltott a dandárnok.

— Csendőr!

— Előre! — mondá a dandárnok, puskája csövét fölemelve. Egy csendőr közeledett, lihegve kapaszkodván föl a meredélyen, mely bennünket az utól elválasztotta.

— A kapitány parancsa! — mondá, egy levelet vonva elő zsebéből.

Trickball, hogy láthassa: mi van benne, két szikla között egy kényvertályt gyujtatott meg. Én mögötte álltam és sikerült vállain keresztül a levelet átfutnom. Ime mi állt a sürgönyben: „Ne löjjetek Francescora. Elegen vagytok arra, hogy körülkerítsétek. Fogjátok el elevenen.“

— Nos? — kérdé a gascognei az ámulattól elnémult dandárnokot.

— Kiki a maga helyére! — felelé ez roppant dühvel. — Semmi sem változott; csak hogy már most hárman vagytok. Készüljtek!

A csendőrök gyors léptekkel távoztak. — A mi önt illeti, hadnagy ur, tevé hozzá a dandárnok, karomat megragadva, — szükségten volna életét kockáztatnia. Tartson egyenesen jobbra; két percznyire innen egy vámkunyhót fog találni. Várjon meg ott.

Engedelmeskedtem, de rövid távolságra megálltam, hogy Trickballt megfigyeljem. Láttam, hogy tölténytartóját lassan kicsatolja. Ugy látszott, mintha megütődött volna s minden tölténytét kiszedegetve, egy mély gödörbe dobta azokat; ezután levette a gyutacsokat fegyveréről s azt vállszíjába helyezé s Fortunónak futtyelve, a harmadik ösvény felé irányozta lépteit.

Két granittömb közt guggoltam, tiz méternyire egy kacskaringós gyalogutótlól, mely mellett mély szakadás vonult végig. A mennyre megítélhetem, ez ut egyik lehetett azok közül, melyek Santa-Pol majorhoz vezettek. Kissé körülnézve csakugyan fölfedezém alattam Trickballt egy fatörzs mellett hason fekvő. Abban a perczben, midőn a nap előbukkant a saint-jeani magaslat mögött, a fényvel végig árasztott ösvény me-

redék oldalán egy kavics gördült alá apró ugrásokkal és a szellő szárnyain közeledve egy dal vidám hangjai érinték füleimet. Az uton egy férfi haladott fölfelé, fején a hegyi lakók ismert fővegével s jobbában megvasalt hímert fővegével bottal, eme régi spanyol dalt futtyirészve:

Yo que soi contrabandista.
(Én, a ki dugárus vagyok.)

Majdnem abban a pillanatban egy dörgő hang kiáltott föl: — Fogd meg! Fortuno! Fogd meg!

Fejemet önkénytelenül fölemelém rejtekemből. Nem tudom, vajjon az idegen észrevett-e? A mókusnál gyorsabban igyekeztem föl az ösvényen. Fortuno megjelent a háttérben. A férfi egy másodperczig habozott. Egyfelől a hegyszakadék, másfelől a meredek szikla. Emberünk egy kiálló szikfokra ugrott, egyik kezével a szikla élébe kapaszkodott, a másikkal botjánál fogva megvetette magát a szikla oldalához. Fortuno a földet rugdosta lábával és ordítva szökdécselt. Egyszerre csak valami tompa, száraz csattanást hallottam, mint mikor egy csontszekrény reped meg s a kutya széttört koponyával gurult le a hegyszakadékba. Ekkor az idegen eleresztette botját, s a granit hosszában oly ügyesen kuszott tovább, hogy akár egy macska sem különben; de a mint a tetőre kapaszkodott föl, térde megcsuszott alatta. Elvesztve az egyensúlyt csak körmeivel kapaszkodva csüngött a sziklán. Ugyan e pillanatban Trickball megjelent az ut kanyarulatánál és láttam, a mint ujjai göresösen szorították meg hasznavehetetlen fegyverét. A férfi bálmulatos erőlködéssel két tenyerére támaszkodva talpra ugrott és eltűnt. A mi eztán következett, annak csupán zavart, homályos emléket tudtam megőrizni. Ugy hiszem, kiáltást hallottam. Ime a mire világosan emlékezem. Két csendőr ért utól bennünket, félelemtől reszkette. A gascognei nem jelent meg a jeladásra: keresésére mentek. Ott vala kijelölt állomásán, mellével az utban keresztül fekiidve, közel a sziklához, melyre a bandita fölmászott. Vállai között egy tör volt hátába szurva s úgy feküdt ott a legkisebb életjel nélkül. Keresztbe tett és galyakkal behintett puskákból gyaloghíntőt rögtönöztek a csendőrök társuk számára. Én karon fogtam Trickballt, ki minden lépésnél tántorgott, mintha részeg lett volna, s így ereszkedtünk alá a síkságra szép lassan.

Kevéssel ez utóbbi események után rendeletet kaptam, hogy ezredemmel Páris falai alá menjek. A hadtesthez még aznap estéjén megérkeztem. — Egy héttel később megtudván, hogy X. tábornoknak, Mont-rouge erőd egykori ezredésének dandárja, Bagneux körül táborozott, a táborok szállítására mentem. A helység összes csapatai talpon voltak. A tisztek élénken társalogtak; a közemberek nevettek s örömmujongásokat hallattak. Beléptem a tábornokhoz, ki meglepettnek látszott, mikor észrevett.

— Épen öre gondoltam — mondá, — a legjobbkor jött.

— Mi történt tábornok ur?
A tábornok bálulós arcczal tekintett rám. — Ah! — kiálta föl, itt a faluban?... Hihetőleg valami új fogás. Valamelyik lázadó csapatot a sorkatonaság körül fogá.... De most nem erről van szó! — S átható szeméit reám függesztve így szól: — Mondja el csak nekem az egészet, hogyan történt. Csak félig-meddig tudom Trickballtól, mert miként ön, Trickball is behivatott. Ő itt van. Ime, ott áll ő, — tevé hozzá, egy ablak redődyét félre vonva. És valóban ott állt a dandárnok, egyik udvarra szolgáló folyosóban

egy oszlophoz támaszkodva s fölnyergelt és kantározott lova mellett pipázva. — Elbeszéltem a tábornoknak, hogy mi történt velem, míg a Pyrénéi hegyek közt tartózkodtam, azt sem hagyva ki, a mit a gascon fecegett ki nekem a dandárnok történetéből.

— Mindez szóról szóra ugy van, — mondá a tábornok, mikor beszédemet bevégeztem. — Igaz, hogy ez időtájt abban a faluban laktam és Trickball, ki három napig a ház és önkívület miatt ágyban fekvő beteg volt, csak velem beszélt. Együttéltük végig a krimi és olasz háborukat. Betegsége alatt a csendőrök Saint-Jean-de-Rialban egy csempész fogtak el Francesco Sevilla bandájából. Magam kérdeztem ki ezt az embert, remélve, hogy némi fölvilágosítást csikarhatok ki tőle; de ő semmi bizonyosat nem tudott mondani Trickball leányáról s biztosított engem, hogy Francesco nincs többé az országban. És csakugyan, mikor Trickball folyógyult, hiába kutatta keresztül-kasul a hegyiséget.

— És így, tábornok ur, ön soha sem tudta meg, hogy mi lett a dandárnok leányából?

A tábornok sokat jelentőleg vonogatta vállát s az ablaküvegen dobolni kezdett. E pillanatban mintegy husz federalista fogoly érkezett az udvarba, egy vadász őrszem által kíséretve. — Egy rakás ringy-rongy gazember! — mormogá a tábornok.

Fölkeltem, hogy kinézzek, midőn a tábornok hirtelen három lépésre visszahátrált a nélkül, hogy a kezével fölemelve tartott függőnyt elbocsátotta volna: — Átkozott! — kiálta s kirohant a szobából. Ugyane perczben a folyosóról is olyan kiáltás hallatszott, mely minden volt, csak emberi nem. Az ablakból láttam, hogy a tábornok Trickball felé futott. Ez egy ugrással lovánál termett és nyergének pisztolyokjában keresgél. Kiragadta pisztolyait, de abban a pillanatban a tábornok vas markát érzé karján. Nehány katona hallván a kiáltást, a folyosó felé sietett. A tábornok megmutatá magát s a rend azonnal helyreállt. Mindazáltal hiába keresem e jelenet indokát. Semmi rendkívül sem voltam képes fölfedezni az udvarban. Csupán annyit vettem észre, hogy az egyik federalista fogolyt külön választották a többtől, s tiz gyalog katona szuronyos fegyverekkel őrizte. A tábornok három-négy lépcsőt átugorva rohant föl szobájába. — Hadd jöjjön a vadász őrszem parancsnoka!

— Uram, — mondá a tábornok, mihelyest a parancsnok megjelent, — tudja-e, hogy ki az a comunista tisz, a kit az ön vadászai oly közelről környeznek?

— Egy idegen, tábornok ur. Mondják, hogy spanyol. Mielőtt megadta volna magát, négy emberemet ölte meg s kétszer kísérelt meg tölünk elillanni.

— Neve?

— Társai Francesconak szólították.

— Elég, uram. Veresse láncra ezt az embert és jól vigyázzanak rá!

A tábornok rendkívüli izgatottságban járt föl s alá valami tiz perczig, összeránczolt szemöldökkel s összeszorított ajkakkal. Egyszer csak hirtelen megállott; hüvelykujjával rá ütött ama vas forgattyuk egyikére, melyekkel az ablakszárnyak be vannak zárva, úgy hogy a forgattyuk kettőt-hármat fordult sarka körül; azután csemetett.

— Hívják ide Trickball dandárnokot, — mondá. — Én az ablakmélyedésben rejtöztem, egy függőny mögött, úgy hogy a dandárnok nem vehette észre jelenléteimet.

— Szolgálatban vagy-e? — kérdé tőle a tábornok.

— Igen, tábornok ur.
— Keresd föl a vadászok parancsnokát s add át neki e papírt. Ő kezébe fogja szolgálhatni a federalista tiszet. Kísérd őt a hadosztályhoz, és ha moczcanni mer!... Értesz, nemde? — A tábornok kézmozdulata világosan beszélt.

— Igen, tábornok ur, — felelé a dandárnok, kinek szemei fénylettek.

— De, tábornok ur, — kiálték föl, mikor Trickball behuzta maga után az ajtót....

A tábornok szigorú hangon mondá: — Uram, ez az ember kívül áll a törvényen. Főbe lövethetem, a hol, a mikor és a hogy nekem tetszik.

Mikor Trickball nyeregbe ült, a tábornok és én a folyosón állottunk. A federalista tiszet elővezették. Kezei vasba voltak verve. Igen szép ember volt, kis szőke szakállal, csinos, szelid vonásokkal. Gondolom fölismerte Trickballt, mert egész teste görcsösen összerázkódott. Trickball érzéketlen volt. Gondosan hajtogatott össze egy négy-szegletű papírdarabot, melyet kardszíja alá rejtett. A szabályszerű kísérő-levél volt az, melylyel minden csendőrt el szoktak látni, a kinek valamely fogolyt adnak őrizete alá. E levél s a fogoly átadásának elismeréséül a csendőr szintén írott bizonyítványt kap hűségé jeléül.

— Menjünk, — mondá a dandárnok szilárd hangon.

Egy darabig szemekkel kísértük őket. Nem nagy távolságra egy földhajlástól, melyet sűrű bokrok szegélyeztek, Trickballt nyeregkapájára láttam hajolni, mintha puskáját akarta volna leoldani. A tábornok karon fogott. — Menjünk be, — mondá, — az ebéd vár....

Epen a desszertnél voltunk, midőn egy ló vágatva jött be az udvarba és a folyosó előtt megállott. Egy perczcel azután a lépcső egy lovas nehéz csizmái alatt recsegett; az ajtó megnyílt. Trickball volt; egyenesen az asztal felé tartott s a terítékre egy papírt téven le, melyet gondosan vont elő zsebéből, így szól: — Ime itt van, tábornok ur.

— Micsoda? — kérdé a tábornok.

— A fogoly átadását elismerő levény, tábornok ur.

— Hogyan? hát te őt nem?...

— Ah, tábornok ur, a nyomorult még csak moczcanni sem mert.

(A „Revue d. d. Mondes“-ból.)

S—s.

A virágok vándorlása.

Hány elégiát irtak már a költők a szegény virágokhoz, melyek oda vannak szegve ama röghöz, a hol születtek, mig árnyékuk, mely a nap járása szerint körben forog körültek, csak gunyolódik mozdulatlanúság fölött! Hiszen szép ez költői gondolatnak, de a valóságban korántsem úgy van, miként a költők hiszik. A virágok épen úgy elvándorolhatnak országból országba, földrészből földrészebe, mint a szárnyas és nem szárnyas állatok. Nem zugó zivatar, egyetlen játszi, röpke szellő is elég arra, hogy egyik másik növény magvait messze idegen tartományokba röpitse gyors szárnyain, hol aztán a jövevény új, néha jobb házra lel. A vándormadarak szintén hatalmas tényezői a virágmagvak vándorlásának; ők hordják el egyik növény himporát a másik növény virágkelyheibe, sőt vannak növények, főleg a forró égők alatt, melyek a szellő és madár segítségével nélkül csakhamar végképen kipusztulnának.

De a növényvilág ide s tova vándorlásának leghatalmasabb és legtevékenyebb előmozdítója mindenekelőtt az ember maga. Bátran ki merjük mondani, hogy nincsen vidék, melynek szám nélkül való növényfajai közt csak száz is a szó szoros értelmében honinak, benszüllöttek volna mondhatók. Hasábokat venne igénybe, ha csupán azokat a növényeket elő akarnók számlálni, melyek a szomszéd tartományoknál kissé távolabb

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

ruháját ennek halála után megkapja. A tulajdonos 500 tallért adott érte, a kézalatt eladó pedig 150 tallér nyereséget tett zsebre. A vevő mindazonáltal nem sokára 8000 tallérért adta el egy angolnak, s ez most 20,000 talléron tartja. A porosz királyi család egyik tagja meg akarta szerezni a becses ereklyét, de a magas ár miatt lemondott ebbeli reményéről. A történeti darab most Amerikába vándorol, hol, mint birtokosa véli, kész vevőre talál, még pedig sokkal magasab áron.

*(A természettudomány barátai számára) becses mű jelent meg: „A jelen geológiája“ Cotta Bernhardtól, fordította Petrovics Gyula, a természettudományi társulat második titkára. Ez az első mű a természettudományi társulat könyvkiadó vállalatából, melynek célja a külföldi jelesebb népszerű természettudományi munkák magyar kiadását eszközölni. A könyv, melyből közelebb lapunk is adott mutatót, nagy nyereségű irodalmunkra, gondosan van lefordítva, s díszesen kiállítva, elől a szerző aczélmetszetű arcképevel. A kevéssé szakértőre nézve is fölötte tanulságos, mert az előadás világos, könnyen érthető s népszerű; összesen 472 lapra terjed. E művet nem sokára követni fogja Darwinnak világhírű munkája: „A fajok eredete“, fordította Dapsy László. Ennek első kötete (20 iv) már a jelen hóban megjelenik, második kötete pedig az ősz folytán. Legközelebb sajtó alá kerül Huxley munkája „Előadások az élettan köréből“, fordította Magyar Sándor. E négy kötetet a könyvkiadási vállalat aláírja az 1872 és 73. évi könyvilletmény fejeében kapják. Megemlítjük, hogy az aláírók száma eddig 135. Az aláírók, ha a természettudományi társulat tagjai, a rendes tagdíjon felül 7 frnyit évdíjért, a nem társulati tagok 10 frt évdíjért évenként 50–60 ivnyi kiadványokat kapnak. Az aláírás 3 évi kötelezettség mellett történik. Könyvárs vagy egyenkénti megrendelések útján e kiadványok nem kaphatók.

*(Révész Imre „Magyar prot. egyházi és iskolai figyelmeztetője“) aug. és szeptemberi kettős füzetet jelenet. Garádi Huszár Gábor ír, Révész Károly írja. Révész Imre folytatja, Márk Ferenc egy baseli népiünnepélyt ír le. A füzet legnagyobb részét Révész Imre cikke foglalja el: „A magyar ref. egyház számára egyházi főhatóságul fölláttatni szándékolt konventről“, melyben Révész a konvent tervezett jogköre ellen harezol. Külön mellékletben, a füzet végén, Freeska Lajos ismert modorában ismét a prot. egyet ellen száll sika

*(Pór Antal esztergami lelkész) egyházi beszéde, melyet Szent-István ünnepén a budai vártemplomban mondott, önálló kiadásban is megjelent az „Athenaeum“ nyomdájában.

*(Uj térkép.) A kereskedelmi miniszterium postajárat irodája által legújabb kiadott „Magyarország és társországainak vasut és postahálózat“ című térkép megjelent s beküldött hozzá; ily térkép a postajárat irodában és a helybeli m. kir. postai igazgatóságnál 30 kr-ért kapható.

*(A „Magyar Basár“ című női divatlapot) Szabó Richárd elhunytá folytán Wohl Janka és Stephanie fordítva szerkeszteni s valószínű, hogy az általa eddig szerkesztett „Nők munkaköre“ egyesülni fog a „Basár“-ral.

*(Jókai műveinek német kiadója:) Janke Ottó, berlini tekintélyes könyvkiadó, Budapestre jött, hogy Jókaitól összes műveinek német kiadási jogát megnyerhesse. Jókai azonban jelenleg B.-Füreden időzve, Janke ur oda utazott. Megemlítjük egyszersmind, hogy a liposói „Illustrirt Zeitung“-nak ép közelebbi száma közli Jókai jól talált arcképét s munkásságának és műveinek kedvező ismertetését.

*(Bécs és Ausztria legrégebbi lapja,) a „Wanderer“ e hó 15-én megszűnt. Hatvanégy évfolyamot élt át s igen viharos napokat látott. Alig van talán közölni, — s az élő emberek közt is kevés, — mely Bécs két világhírű szereplője: a bécsi kongresszus, s a kiállítás idején, az eseményeknek egyformán részese s tanúja lett volna. Valaha a „Wanderer“ a legelterjedtebb lapok egyike volt. A „Presse“, majd a „Neue Presse“ alig tudtak mellette eleintén prosperálni. Ezek emelkedése után is azonban állandó s nagy közönsége maradt. A Hohenwart-féle mozgalmak alatt azonban a föderalisták közébe került s ettől fogva közönsége jelentősen megfogyott, míg végre kiadói most megszűntették. Ránk magyarokra nézve azért emlékeztető e lap, mert Bach és Schmerling idejében ez volt az egyedüli bécsi lap, mely magyar érdekekben mert s akart szólni. Az időtájt Magyarországon is el volt terjedve.

*(A zanzibari sultán.) A zanzibari sultán Európába jő. E rendkívüli elhatározása azon válság izgalmai birták, melyekkel a rabszolga-kereskedés eltörlése rá nézve egybe volt kötve. A nép gyűlöli fejedelmét, mert az említett intézkedést rákényszerítve angol szerződést elfogadta, és hogy e gyűlölet elől egy időre meneküljön, elmege Európába.

*(Nagy Frigyes egyenruhája a szibérián.) Nagy Frigyes teljes egyenruházata a napokban egy berlini antiquarius lomtárába került. Az öltözet Nagy Frigyes komornyikja örökösének hagyatékából ered. Poroszországban ugyanis ősi szokás, hogy a komornyik urának utolsó egyen-

facta“, vagyis: „Következik az ékítményeknek és díszítményeknek leltára, és pedig első sorban egy csuláké (mismenő ruha egy része) fekete színből, mely sz. László király palástjából készített.“ A papír szélén halványabb tintával, de ugyanazon kézírással e megjegyzés áll: „lacerato“ vagyis elszakadt. Egy későbbi, hasonlóan régi leltár ismétli ugyanezt a másolatban. Miután Tkalcsics a sekrestye és levéltár minden zugát fölkereste és nem találta azt, mint keresett, azon gondolatra jött, hogy a szekesegyházban, a szent László-oltárnál néz utána, mivel a régi följegyzésekből, melyeket Tkalcsics 1873-ban Zágrábban mint az érsekség oklevélgyűjteményeit kiadott, az tűnik ki, hogy az ereklyék és ezek közt ruhadarabok is mint másutt, úgy itt is a zágrábi szekesegyház leltáraiban szoktak őriztetni. És valóban a leltárban leírt ruhadarab a szent László-oltár alapjában egy üvegszekrényben meg is találtatott. Eddig az okmányok és tények.

A mit én láttam, — folytatja Henszlmann — az a következő: egy darab gorma, két szövet, melyhez egy fekete színű selyem foszlány van varrva. A foszlány rajzolata nem mint a régiebb időkben, nagy virágú vagy emberi és állati alakokból áll (mint például a koronázási köpeny), hanem nagy körökkel és nyolcszöglettel, melyek még régi ékítési alakok által töltetnek ki, s ennek színe még sötétebb, mint a fekete alap. Azonkívül a casula hátának közepén egy nagy, arany színű selyemkereszt van. Két helyen körülbelül egy arasznyi magas alakok vannak fölvarrva, egy harmadik helyen pedig a fölírás, mely a köpenyt szent Lászlónak mondja. Ez írás, legalább a betűk alakja után ítélve, újabb keletű, hihetőleg azon időből való, midőn a köpeny casulává változtatott át; míg a szent alakok a régi köpenyről látszanak a kasulára áttétetve. Ez alakok aranyos és színes fonálból vannak varrva oly alapon, mely őket a szövet alapjáról egy kissé kiemeli, s ha emlékeztetem nem csal, sokban hasonlítanak szent Pál-féle karinthiai casulának alakjaihoz, melyek jelenleg a bécsi közkiállítás osztrák osztályában láthatók. Az egész darab mindenesetre igen régi és tüzetes vizsgálásra érdemes; de hogy ez megtörténhessék, az érseket és zágrábi káptalant megkértem, hogy a régi ereklyét a közkiállításra küldjék, hol a legjobb alkalom lesz összehasonlítás által biztos eredményre jutni. Remélem, hogy kéréssem teljesített fog és e fontos régiségi tárgy szerencsés föltalálójával együtt a jövő héten Bécsben leend. — Egyuttal kértem, hogy e régiségi tárggyal a székesegyháznak más kincsei is fölhozatnának Bécsbe a közkiállításra, névszerint: egy püspöki bot, ereklyetok, két nagyon gazdag püspöki süveg, egy régi misekönyv és a már 1863-ban a bécsi központi bizottság jelentésében felemlített elefántosont ereklyetáblák, melyek már 1860-ban a bécsi régiségegyület kiállításán föltűntést okoztak. Ha e kérelmem teljesített fog, akkor a magyar korona országainak művészeti osztálya a kiállítási időszak második felében nevezetes szaporodást nyerme egyházi tárgyakban.

Egy Pompéji Észak-Amerikában.

Roberts ezredes, ki az észak-amerikai Egyesült-Államok Arizona neví territoriumát nem régieben keresztül utazta, hogy a majdnem teljesen lakatlan területen gyémántbányákat keresse, bolyongásai közben egy roppant nagy ősrégi amerikai város romjaira bukkant. E romok mintegy három angol m² földnyit területet borítanak be. „Amerika Pompeji“-je Arizona északi részében fekszik 140–150 kilométernyire ama vonaltól, mely Arizona területet a mormonok birtoktól elválasztja és csaknem ily távolságra esik Colorado határszélétől is.

E egyszerű romok egy régi azték város maradványai, melyek századok óta hevernek ott elhagyottan. Az egész város kőből volt épülve: faépítménynek nyoma sem látható ott. A házak falai még fenállanak s látszólagos magasságuk

8–10 láb, de körülbelül ugyanennyire vannak besüllyedve a homokba is. A falakon tisztán ki-vehető a kőbe jó mélyen bevésőt hieroglyphok, a melyek minden bizonyossal Mexikó egykori hatalmas urai: az aztékek szokásaira és vallásoszerzetársáikra vonatkoznak. Imitt-amott bámulatos nagy sziklatömbökből épített emléktornyok láthatók.

A halott város nagy részét eltemeté a sivatag viharai által oda korbácolt fúto homok; a lég s az eső idők folytán igen tömörre gyurta e homokot. Az ezredes bár gondosan kutató, sem csontokat, sem pedig házi eszközöket avagy szerszámokat nem tudott fölfelezeni, sem pedig másnemű ereklyéket vagy műmaradványokat; kivéve azt a néhány cserépedénydarabokat, melyeknek sötét alapszínén ma is láthatók ama kékszínű virág- és egyéb díszítmények, a melyeket, mint látszik, valami elpusztíthatlan ásványvegyülből állítottak elő. Oly úde, oly szép, oly ragyogó színű cserépedényeket látott e romok közt az ezredes, mintha csak tegnap került volna ki a művész kezei alól. E cserépedények, teszi utána Ro-

A Felső-Nilus vidékéről: A benszülötték fegyverei és házi eszközei.

berts, a legmagasabb fokú hőséget is baj nélkül kiállják.

Ime az új világ, melynek történetét az európaiak csupán Kolumbusztól kezdve szerették volna számítani, napról napra több bizonyítékát nyújtja most még alig sejtett régiségek. Közép-Amerika tele van a legnagyobbzerű városromokkal és a Mississipi völgyében egymást érik ama roppant terjedelmű földépmények, melyekről a tudósok azt állítják, hogy az egyiptomi guláknál sokkal régiebbek. Aztán merje még valaki kétségbe vonni bölcs Salomon amaz állításának igaz voltát, hogy „semmi sem új a nap alatt!“

Egyveleg.

*(Nagy Frigyes egyenruhája a szibérián.) Nagy Frigyes teljes egyenruházata a napokban egy berlini antiquarius lomtárába került. Az öltözet Nagy Frigyes komornyikja örökösének hagyatékából ered. Poroszországban ugyanis ősi szokás, hogy a komornyik urának utolsó egyen-

kezdődik a tanítás. A tetemesen javított tápintézetre és a konviktúra előleges jelentkezést is elfogad a kollegium igazgatója dr. Vécsey Tamás.

Közlekedés.

*(A budai gőssikló) sohasem vett be több jövedelmet, mint most Sz.-István ünnepén. A váróterem szó szerint ostromnak volt kitéve s a jegykiadó reggeli 7 órától déli 11-ig nem kevesebb, mint 4000 jegyet adott ki. Tavaly fölönyire sem özlött így a közönség.

*(A Svábhegyen) már készítik a hegyi-pálya földmunkálatait fölülről lefelé. A társaság, mely ott több nyarat vett meg a b. Eötvös és Emich-féle nagy villákat össze akarja ceatolni, azokból nagy restaurációt, kávéházat stb., az igen kiterjedt két parkból pedig egy nagyobb szabású népkertet alakítani.

Mi újság?

*(Szent-István napjának,) Magyarország ez egyetlen nemzeti ünnepének e hó 20-án szép idő kedvezett. A nap fölőrlén, derült ég föl tekintet alá a már akkor egy-egy ágyulóvástól föl-fölrindó öreg szent Gellérte, s a szemben vele nyüzgő, hemzsegt Budára, melynek csavargós utain már reggel óta tarka tömegekben vonaglott a vár felé a nép, ünneplő díszmagyarba öltözött állami és helyhatósági hivatalnokok, főurak, zászlósok, városi és megyehajdúk, drabantok, rendőrök, katonaság, koronárság, tüzérök, huszárak, gyalogság s a vidékről beérkezett vendégek és a helybeli lakosok ezrei. A szertartás a szokásos módon történt. A Mátyás király templomában végzett isteni tisztelet után megindult a menet, hosszu hasu sorban, elől katonaság, majd hajdúk csapataival. Utánok jöttek a magyar diszruhás urak s végül közvetlenül a Szent-István jobbát regtő szerény előtt az egyháznagyok: Magyarország primás, a püspöki kartól környező. A tömörkedő nép, mely a menetet megtekintésére ilyenkor a budai várba szokott gyülni, alig bírt utat nyitni a tolongásban; nem igen tartá vissza a csoportosulástól a kholera-félelem. — A tornyokban szerteszéjjel zúgtak a harangok, melyeknek kongása között úgy-és sorlóvések vegyültek s a középületek ünnepesen föl voltak lobogóva. A mi azonban sokaknak föltűnt s a mit mi sem hagyhatunk megrovás nélkül, az volt, hogy az ország legnyilvánosabb háza, maga az országház, melyben a nemzet törvényeit hozták, a legkisebb külső jel-lel se mutatá, hogy most nem egy vallásfelekezetnek, hanem a nemzetnek van ünnepe: Magyarország első koronás fejedelmének a napja, ki nélkül ma aligha volna az országnak oly háza, melyben magának maga hozhat törvényeket. Az első király emlékezte talán mégis megérdemelné, hogy ez a ház legalább egy szerény lobogó kitűzésével megünnepelje.

*(Czim-irtó szövetség.) Borszékről írják: Borszék egybek közt nevezetessé lett arról is, hogy itt vette kezdetét és már szépen terjed azon szövetség, melynek tagjai 1) senkitől sem fogadnak el főnhéjazó címeket, s maguk sem adnak másoknak, és e mellett 2) kötelezve vannak még legalább két tagot szerezni a szövetségbe. A megszólítás férfiak irányában „uram“, nők irányában „asszonyom“ vagy „kisasszonyom.“ E szövetségre okul a kolozsvári „nagyaságos“ tanár urak esete szolgált; Greguss Ágost indítványozta és ma már nemcsak Borszéken, de a vidéken is gyorsan terjed a czim-irtó szövetség, vagy lehet neve bármi, de célja a fent körülírt egyszerű két pont, mely kiesiben egy nagy társadalmi betegséget lenne hivatva orvosolni, ha minden fölvilágosodott józan ember óhajta szerint nemcsak itt, de az országban mindenütt elterjedhetne.

*(A jósvári embereket adakozásra hívja) föl Irányi Dániel, a „M. Ujság“ szerkesztője. „Felebarátainkat, honfitársainkat szenvednek, vesznek el, — ugymond — s a szenvedésnek oly fokozatát, hogy azokat még enyhíteni is csak rendkívüli eszközökkel lehet. A holtakat nem tá-

*(Népsziműi pályázat.) A nemzeti színház évenként 100 db. aranyat szokott kiadni énekes népsziművekre. A versenydarabok beküldésének határideje aug. 15-én járt le: s a következő 14 darab érkezett: 1. „Egy magyar költő.“ — 2. „A főnyerő.“ — 3. „A Tizsa gyöngye.“ — 4. „A császár és fia.“ — 5. „A hontalan.“ — 6. „Az emancipált nők.“ — 7. „Többet észszel.“ — 8. „Zöld Marci.“ — 9. „Ki a vivát?“ — 10. „A Székelyföldön.“ — 11. „Egy fölfordult ház.“ — 12. „A kincskeresők.“ — 13. „A földesszony, vagy: Csoda a szent kútnál.“ — 14. „Mátyás király első kalandja.“ — Birálóluk Szigligeti Ede ideigl. igazgató elnöklete alatt Gyulai Pál, Vadnay Károly, Feleki Miklós és Molnár György urak kérték föl.

Közintézetek, egyletek.

*(Az iparmuseum létesítése) már a bevezetett tények közé tartozik. Az országgyűlés 50,000 frtot szavazott meg arra nézve, hogy az összegből a bécsi közkiállítás érdekes tárgyaiból vásárlások történjenek; Pest városa pedig kötelezte magát, hogy a bevásárlandó és összegyűlendő tárgyak számára addig is ad helyiséget, míg e museumnak külön palotája lesz. Az ideiglenes helyiség valószínűleg az orsz. ipar egyesület szállásán (országut 7. sz.) lesz, s a bérösszeg fedezéséhez a város évenként 1000 frttal járul. A muzeumi tárgyak rendezését a bécsi tárlat bezárta után rögtön megkezdik.

*(A nemzetközi statisztikai kongresszus,) mely most Bécsben ülésezett, elfogadta Budapest meghívását arra nézve, hogy 1875-ben a magyar fővárosban tartja ülését.

*(A sene-akadémiára vonatkozó javaslatot) Trefort miniszter a király elé terjesztette szentesítés végett. Főigazgatónk Liszt Ferenc van ajánlja.

*(A budapesti könyvnyomdászok és betűöntők egylete) szeptember hó 7-én és 8-án a polgári lövölde és „Ujvilág“ helyiségében, a könyvnyomdászat Magyarországon való meghonosítása 400-dos évfordulójának ünnepélyével együtt a saját egyletének VII. alapítási ünnepélyét is nagy fényvel fogja megtartani.

Egyház és iskola.

*(A pécsiek régiebb idő óta óhajtják,) hogy városukban egyetem állítsassék. Ez óhajtsanak egy fiatal pap, ki névelen akar maradni, most az által adott kifejezést, hogy egy létesítendő egyetemre 1000 frt ajánlott föl.

*(A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület) közgyűlését az idén Késmárkon tartotta. Aug. 6-án vette kezdetét a közgyűlés. A lelkészi és tanítói fizetések itt-ott fölemeltettek, de még nem oly arányban, mint azt a mai szükségletek megkívánják. Az állam 6400 frt adakozott a mallduri községi iskolaház fölépítésére. Nagyszerű alapítványt tett egyházi és iskolai czélokra Kallina György Nagy-Röcsén, összesen 22,000 frttal, Wagendrusseiben Weisser Pál harangra 2000, árvaszegély alapra 7000 frtot adományozott. Gölnitzbányán 3460, Lőcsén 8000 frnyit különféle alapítvány tétetett, s ezenkívül sok más község áldozott még egyházi és iskolai czélokra.

*(Értesítés.) A sárospataki ref. főiskola növendékei egyelőre arról értesítettek, hogy az országszerte uralkodó járvány miatt mindaddig ne jöjjenek Sárospatakra, míg hasonló uton a tanév megnyitásának idejéről újabb értesítést nem vesznek. — Sárospatak, aug. 18. — Bokor József közigazgató.

*(A késmárki lyceum) igazgatósága a következő értesítést teszi közzé: A járvány miatt aggódo szülőktől az igazgatóságához érkezett többrendű fölszólalások és kérelmek következtében elhatározottat, hogy — ambár Késmárkot eddig-éle a járvány megállta, — az 1873/74-iki tanév a késmárki ág. hitv. lyceumban ez idén kivételesen csak szeptember 15-én veendő kezdett. — Késmárk, 1873. évi aug. 18-án. — Az igazgatóság.

*(Az eperjesi kollegium) gymnasiumi, jogi, theologiai és tanítóképzési tanfolyamaiban f. évi szeptember 28—30-ig lesz a beírás, és okt. 1-én

